

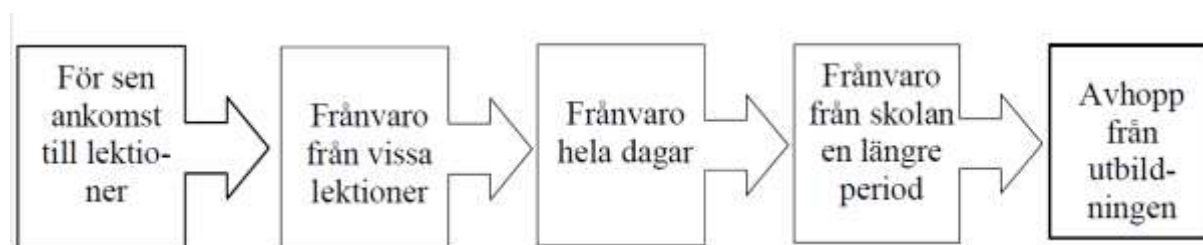
Handlingsplan för ökad skolnärvaro i grundskola och anpassad grundskola Östhammars Kommun

Dokumenttyp	Rutin
Diarienummer	
Beslutad av nämnd	
Reviderad	260504
Dokumentansvarig	Barn- och utbildningskontoret

Inledning

Omfattande skolfrånvaro är en komplex fråga och kan bero på pedagogiska, sociala och/eller psykologiska faktorer. Skolfrånvaro börjar oftast med ströfrånvaro enligt forskning och beprövad erfarenhet. Riskerna med ströfrånvaro är väl undersökta och dokumenterade. En riskfaktor för elever med upprepade ströfrånvaro är att de senare löper ökad risk för hög frånvaro och framtida utanförskap.

Det saknas svenska studier kring sambandet mellan skolprestationer och frånvaro, men det finns en del studier från andra länder som visar att frånvaro påverkar skolresultat genom skolans alla stadier. Skolverket (2012) visade i en kartläggning att 23 procent av eleverna som slutade år 9 saknade fullständigt slutbetyg. Ungefär 87 procent av dessa elever saknade gymnasiebehörighet. Elever med omfattande frånvaro är överrepresenterade i båda dessa grupper. Risken för avhopp från gymnasiet är också högre vid tidigare frånvaroproblematik.

Relation mellan ströfrånvaro och avhopp från skolan (jfr Kearney, 2003)

Sett ur ett livsperspektiv är det därför av yttersta vikt att skolan har rutiner för att systematiskt uppmärksamma och följa upp frånvaro samt att utreda frånvaron med hjälp av en kartläggning. Utifrån kartläggningens resultat behöver den samlade elevhälsan tillsammans med mentor planera för insatser som kan främja elevens närvaro i skolan.

Definition av frånvaro och gränsvärden

I arbetet med frånvaro är det viktigt att titta på all frånvaro, oavsett om den är giltig eller ogiltig. I den statliga utredningen "Saknad! Uppmärksamma elevers frånvaro och agera" (SOU 2016:94) lanseras begreppet "problematiserad frånvaro". Det innebär all frånvaro som är av sådan art att den kan leda till att eleven kunskapsmässigt eller socialt inte utvecklas mot utbildningens mål. Man har därigenom fokus på frånvarons effekt. Östhammars kommun väljer därför att fokusera på den totala frånvaron.

Dock saknas ett enhetligt signalsystem i Sverige och det finns heller ingen internationell konsensus om vilka gränsvärden som ska gälla. Östhammars kommun har valt över 20 % frånvaro senaste 30 dagarna som ett gränsvärde, även om frånvaro både kan och ska uppmärksammas tidigare.

Ansvar för elevens skolgång

Av Skollagen (7 kap. 20-23 §) framgår att det finns ett *tre delat* ansvar för varje elevs skolgång. Ansvaret är fördelat på *hemkommunen, huvudmannen* och *vårdnadshavaren*. *Hemkommunen* har alltid ett bakomliggande och övergripande ansvar. Detta ansvar innefattar att hemkommunen säkerställer att eleven fullgör sin skolplikt och får sin rätt till utbildning tillgodosedd. Hemkommunen ska även ha en fungerande frånvarorapportering och kunna ta fram övergripande statistik kring närvaron för kommunens elever.

Huvudmannen som driver verksamheten där eleven är inskriven har det direkta, operativa ansvaret för att skolgången fungerar. Det är huvudmannen som ansvarar för att eleverna får det stöd de har rätt till och som ska vidta åtgärder för att få tillbaka elever med hög frånvaro till skolan igen. Barn och ungdomar som är bosatta i Sverige har skolplikt från höstterminen det år de fyller sex år tills de avslutat årskurs nio. *Vårdnadshavaren* ska se till att barnet fullgör sin skolplikt.

Skolplikt

Skolplikten innebär en rättighet och en skyldighet för barn att få sin utbildning i det svenska skolväsendet. Barn ska normalt börja fullgöra sin skolplikt i förskoleklassen, vilket blev en obligatorisk skolform 2018. Efter det fullgör barn sin skolplikt i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan eller sameskolan. Ibland kan ett barn också få fullgöra sin skolplikt i en internationell skola. Skolplikten upphör vid vårterminens slut det tionde året efter det att eleven har börjat fullgöra skolplikten. För de flesta elever är det när de har gått ut årskurs 9.

Ansvar för att skolplikten uppfylls är delat mellan flera parter. Barnets vårdnadshavare ansvarar för att barnet kommer till skolan. Huvudmannen för den skola som eleven går i ska se till att eleven fullgör sin skolgång, vilket först och främst innebär att eleven går till skolan och deltar i utbildningen.

Skolpliktsanmälan till Barn- och utbildningsnämnden

Den som har vårdnaden om ett skolpliktigt barn ska se till att barnet fullgör sin skolplikt. Enligt 7 kap. 23 § skollagen (2010:800). Om det finns anledning att tro att vårdnadshavarna brister i sin skyldighet att se till att barnet fullgör sin skolplikt ska en skolpliktsanmälan göras till Barn- och utbildningsnämnden som har möjlighet att utdöma ett vitesföreläggande.

Rektors ansvar

Den 1 juli 2018 förtydligades rektors ansvar i skollagen för att utreda omfattande frånvaro. Om en elev har upprepad eller längre frånvaro ska rektorn, oavsett om det är fråga om giltig eller ogiltig frånvaro, se till att frånvaron skyndsamt utreds om det inte är obehövt. Utredningen ska genomföras i samråd med eleven och elevens vårdnadshavare samt med elevhälsan. När en utredning om en elevs frånvaro har inletts ska rektorn se till att frånvaron snarast anmäls till huvudmannen (Skollagen, 7 kap. 19a §). Detta görs via funktionsbrevlåda i Prorenata.

Samarbete och samverkan

Samverkan är nödvändig både för att främja närvaro och förebygga frånvaro. Problematisk frånvaro utvecklas genom samverkan av olika faktorer och därigenom krävs också samverkande lösningar. Det är av yttersta vikt att samverkan mellan skola, socialtjänst och region (t ex BUP och habilitering) fungerar väl. Skolan bör därför alltid överväga vilka externa samverkansparter som kan vara aktuella.

Skolan ska också verka för ett gott samarbete med vårdnadshavare. Alla vuxna runt elever med problematisk skolfrånvaro måste dra åt samma håll. Viktigast i kontakten med vårdnadshavare är att lyssna aktivt och värdesätta deras kunskap och upplevelser. Det är också viktigt att avlasta känslor av skuld och skam över att vara dåliga vårdnadshavare som inte får barnet till skolan.

Främjande arbete för ökad närvaro

Varje skola i Östhammars kommun ska arbeta med att främja skolnärvaron. Det arbetet ska tydligt beskrivas i kommunens elevhälsoplan samt även brytas ner i lokala aktiviteter på respektive skola. Det främjande arbetet omfattar både kunskapsmål och den sociala miljön på skolan. Det innebär att såväl undervisningens utformning som personalens bemötande och förhållningssätt till elever och vårdnadshavare är lika viktiga delar. Att arbeta främjande innebär därför bland annat om att skapa ett vänligt och respektfullt skolklimate med goda relationer mellan elever och mellan vuxna och elever. Det innebär också att göra eleverna delaktiga på ett sätt så att de trivs i skolmiljön och känner anknytning till skolan. Varje elev ska känna sig sedd, hörd och bekräftad.

Arbetsgång

För det åtgärdande arbetet finns en lokal *Arbetsgång* (se bilaga 1). Syftet med arbetsgången är att skapa tydliga och i verksamheten förankrade arbetssätt som bidrar till att tidigt upptäcka problematisk frånvaro. Den bygger på att all frånvaro följs upp av i första hand mentor men även av skolans elevhälsoteam. I arbetsgången beskrivs de steg som skolan ska vidta vid eventuell frånvaro.

Som ett stöd och underlag till den utredning som ska genomföras har Östhammars kommun tagit fram en kartläggningsmall i två delar. Annan skoldokumentation som bedöms relevant för utredningen ska också vägas in t.ex. pedagogisk kartläggning eller annan information. Vid behov kan t ex observationer genomföras för att bredda utredningsunderlaget. En person i elevhälsan utses som ansvarig för utredningen men elevhälsans samtliga professioner genomför en gemensam analys av utredningen med förslag på insatser som mynnar ut i en handlingsplan. Detta dokumenteras i Prorenata, genom att skapa elevärende → utredning av problematisk skolfrånvaro.

Referenser

Gren Landell (2018), Att förebygga frånvaro i skolan
 Sundell, El-Khoury, Månsson (2005), Elever på vift, vilka är skolkarna
 Konstenius och Schillaci (2010), Skolfrånvaro KBT-baserat kartläggnings- och åtgärdsarbete
 Skolverket
 Sveriges kommuner och regioner (2013), Vänd frånvaro till närvaro
 Skolverket (2020), Trygghet och samverkan främjar skolnärvaro (hämtat oktober 2020)
<https://www.skolverket.se/skolutveckling/forskning-och-utvarderingar/forskning/trygghet-och-samverkan-framjar-barns-skolnarvaro>
 Skolverket (2020), Främja närvaro och förebygga frånvaro (hämtat oktober 2020)
<https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/framja-narvaro-och-forebygga-franvaro>
 Maria Työlähti, (2020), Från skolfrånvaro till skolnärvaro- erfarenheter av mångprofessionellt samarbete, Helsingfors universitet

Arbetsgång

Bilaga 1

Varje dag:

- All närvaro registreras i Skola24 av undervisande lärare i början av varje lektion.

Varje vecka:

- Mentor stämmer av frånvaron för sina mentorselever, både anmäld och oanmäld, och pratar med eleven.
- Samt tar kontakt med vårdnadshavare vid behov (t.ex. vid oanmäld frånvaro, ströfrånvaro eller flera sena ankomster).

Varje månad:

- Mentor tittar på frånvaron för sina mentorselever de senaste 30 dagarna. Ett automatiskt utskick görs till vårdnadshavare varje månad då frånvaron överstigit 20 %. Mentor tar ändå kontakt med vårdnadshavare till de elever som har mer än 20 % frånvaro.
- Om frånvaron inte kan förklaras av tillfällig sjukdom eller ledighet lyfter mentor ärendet med Elevhälsan.
- Mentor ser även till att elev och vårdnadshavare vet vad eleven behöver ta igen och hur.

Vid varje utvecklingssamtal:

- Mentor visar elev och vårdnadshavare den grafiska översikten från föregående termin under samtalet.

Ärendet diskuteras med Elevhälsan:

- Elevhälsan och mentor diskuterar hur frånvaron sett ut över en längre tid och eventuella direkta åtgärder/anpassningar.
- Mentor kallar elev och vårdnadshavare till samtal där elevhälsopersonal deltar.

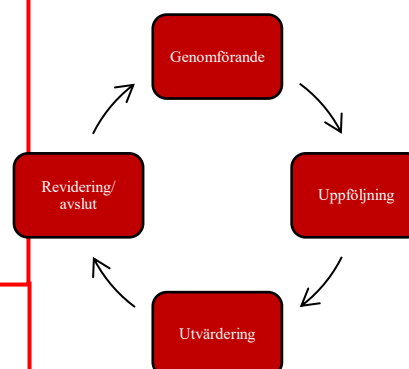
Uppföljning nästkommande månad:

- Om frånvaron är fortsatt hög ska rektor se till att utredning inleds, vem i elevhälsan som ansvarar för utredningen och vem som informerar vårdnadshavare.
- Huvudman informeras om att utredning har inletts genom funktionsbrevlåda i Prorenata.
- Skapa elevärende i Prorenata → utredning problematisk frånvaro.
- Kommunens kartläggningssmall och/eller annan relevant skoldokumentation används för att utreda orsaker till frånvaron.

Fortsatt utredning:

- När kartläggning eller annan relevant information inhämtats analyseras dessa av elevhälsans samtliga professioner och mentor.
- Analysen mynnar ut i insatser som föreslås elev och vårdnadshavare.
- Analys och insatser samt uppföljning av dessa görs i frånvaroärendet i Prorenata.
- Om utredningen tyder på att vårdnadshavare hindrar närvaro i skolan ska rektor rapportera ärendet till Barn- och utbildningsnämnden för eventuellt vitesföreläggande.

Skolan överväger om frånvaron föranleder en **orosanmälan** till Socialtjänsten (närsomhelst i arbetsgången).

Skolan ser om det finns behov av samarbete med andra **externa aktörer**.